

Vanzelfsprekend gebruikersvriendelijk en passend bij doelgroep en ondernemer: doorontwikkeling van kwaliteit- en effectmeting in de zorglandbouw in 2020

Maarten Muis, Sjaak Boon en David Hidajattoellah <http://resultaatmeetgroep.nl>

Inleiding

Op 16 november 2020 is de update van de vragenlijsten van Vanzelfsprekend geactiveerd. Met de vragenlijsten van Vanzelfsprekend wordt de tevredenheid en het effect van het werken op de zorgboerderij bij de deelnemers gemeten op ongeveer 400 zorgboerderijen in Nederland. Met deze update is een start gemaakt met de gewenste doorontwikkeling van het meetinstrument.

De huidige update is het resultaat van een in 2018 begonnen evaluatie en verbetering van de vragenlijsten. Aanleiding hiervoor was een wisseling van de wacht binnen de Stichting Resultaatmeetgroep (RMG) en het feit dat andere organisaties van zorgboeren zich hebben aangesloten bij de bestaande projectgroep. Het overleg van deze projectgroep vindt ongeveer tweemaandelijks plaats en bestaat naast vertegenwoordigers van de ontwikkelaars van het systeem: RMG, Landmerc+ en Stichting Landzijde ook uit vertegenwoordigers van de landelijke koepel FLZ en de federaties SZZ en ZBZH.

In 2019 werd in *The Journal of Social Intervention: Theory and Practice* een artikel gepubliceerd over het meetinstrument Vanzelfsprekend. De auteurs - de toenmalige bestuurders van RMG, Jan Hassink, Fedde Bergsma en Harrie van Haaster - beschrijven hierin de geschiedenis en opzet. Tevens wordt er een analyse van de resultaten van de periode 2016 – 2018 toegelicht. Het artikel geeft ook enige richting aan voor een mogelijke doorontwikkeling van de vragenlijst. Fedde en Harrie zijn inmiddels met pensioen. Jan heeft afscheid genomen als bestuurslid, maar is nog wel actief in de zorglandbouw en adviseerde de RMG op ad-hoc basis.

Met op de achtergrond bovengenoemde publicatie, beschrijven we hier de ontwikkelingen en de update sindsdien. We behandelen de visie achter de doorontwikkeling van de vragenlijst, de aanleiding voor de update en de gevolgde procedure. Tevens wordt ingegaan op het gebruik van het systeem en welke mogelijkheden er zijn voor de analyse van data en de rapportage van bevindingen.

Aanleiding voor update

Tijdens de ontwikkeling vanaf 2012 van de vragenlijsten, toen had het de naam Resultaatmeetsysteem, konden de deelnemers en zorgboeren onderdelen en meetdoelen inbrengen. Door het proces van co-creatie met zorgboeren en deelnemers is er een inhoudelijk complete vragenlijst ontstaan. Dit heeft echter ook geleid tot een breed palet aan items, hetgeen ten koste ging van de gebruikersvriendelijkheid van de vragenlijsten. Het gevolg was dat de vragenlijsten te lang en complex werd ervaren door een substantieel deel van deelnemers aan de zorgboerderij.

Wat is doel van Vanzelfsprekend?

In het projectoverleg werd vanaf 2018 ook de vraag gesteld wat nu precies het doel is van Vanzelfsprekend. Is het nu *een zelfregie-tool*, waarbij de deelnemer jaarlijks zijn of haar voortgang meet en in gesprek met begeleiders de doelen steeds bijstelt? Of is het *een tevredenheidsonderzoek* over het aanbod?

Vanzelfsprekend heeft destijds geprobeerd deze beide doelen in één vragenlijst te combineren. Maar na drie jaar, in 2019, bleek dat de deelnemers nog steeds weinig tot geen gebruik te maken van de mogelijkheid om met de resultaten van de zelfrapportage in gesprek te gaan met de begeleiding over de eigen doelen en gewenst effect.

In de loop van 2019 zijn twee onderzoeken gedaan door RMG: (1) naar het verschil tussen Vanzelfsprekend en de bij Jeugdzorg gebruikte CEM+ methode en (2) naar hoe het wonen/logeren op een zorgboerderij te meten is, met als doel deze items vervolgens toe te voegen aan Vanzelfsprekend. De resultaten uit deze twee onderzoeken en de discussie over de aard leidde in januari 2020 tot de start van de herontwikkeling van de vragenlijsten.

Aanvankelijk is het taalgebruik aangepast, zijn items verwijderd en zijn vragen over wonen toegevoegd. In het voorjaar 2020 bleek echter dat dit niet voldoende was voor een goede doorontwikkeling van de vragenlijst. Vanzelfsprekend is zodoende opnieuw ontwikkeld. Enerzijds had dit te maken met een discussie binnen een projectgroep over de kernwaarden van de zorglandbouw en een daarbij passend kwaliteitskader dat door FLZ op dat moment ontwikkeld werd, anderzijds met het perspectief vanuit de meetdoelen om zodoende tot een beter samenhangende vragenlijst te komen.

Visie op effectmeting

Hassink, Bergsma en van Haaster (2019) hebben beschreven dat Vanzelfsprekend uitgaat van zelfscores. Dit betekent dat de deelnemer – dus: grotendeels subjectief - aangeeft wat hij of zij de belangrijke doelen van deelname vindt en hoe de deelnemer effect ervaart op deze doelen.

De auteurs stellen: “De keuze voor deze invalshoek is dat op de zorgboerderijen niet wordt gewerkt op basis van diagnostiek, maar op basis van de motivatie van deelnemers en naastbetrokkenen en de mogelijkheden van de deelnemers om deel te nemen aan het werk en de dagbesteding op de boerderijen. Bijvoorbeeld worden de doelen van de deelnemers geïnventariseerd. Deze zijn in korte bewoordingen in de vragenlijsten opgenomen als aan te vinken doelen. Aan het eind van de vraag over de doelen is er een open vraag om eventuele nog niet genoemde doelen toe te voegen.” (Hassink et al. 2019, p.55)

Dit uitgangspunt onderscheidt Vanzelfsprekend van veel andere vragenlijsten die, in vaak therapeutisch georiënteerde, begeleiding bij andere zorg- en dagbestedingsprojecten gebruikt

worden. Deze vragenlijsten baseren zich vaak op het meten van verschillen in symptomen, uitgaande van het medisch begrippenkader.

De update vermijdt deze begrippen zoveel mogelijk. In plaats daarvan worden vragen gebruikt zoals: 'Ik ben fitter' voor het meten van meer fysieke gezondheid en 'Ik heb rust in mijn hoofd' voor psychische gezondheid en 'Ik heb meer vrienden' voor meten sociaal effect.

Zelfscores gaan uit van het deelnemersperspectief. Dit roept de vraag op hoe Vanzelfsprekend wetenschappelijk gevalideerd kan worden. Validatie is soms een eis bij de effectmeting in de zorg en de dagbesteding. Dit kwam ook naar voren toen de wens werd uitgesproken om in de VGN-waaijer te laten opnemen. De nieuwe bestuurders van RMG, waaronder een statisticus, zagen een kans om uitgaande van het deelnemersperspectief de vragenlijst ecologisch én statistisch te valideren.

Mezzedo

Een keuze in de doorontwikkeling was de ambitie los te laten om Vanzelfsprekend als zelfregie en zelfmonitoring-tool neer te zetten. Er is gekozen voor het onderbrengen van de zelfregie en zelfmonitoring-tool in een vernieuwde vragenlijst, de zogenoemde Mezzedo ('Meerzelfdoen') welke eerder door RMG in opdracht van Stichting Landzijde was ontwikkeld. De Mezzedo is een vragenlijststelsel, die in kaart brengt wat de belemmerende en stimulerende factoren ten aanzien van de doelrealisatie zijn bij een deelnemer. Verder worden persoonlijke doelen en een individueel stappenplan geformuleerd, dat herstel en empowerment stimuleert. Concreet doen we dit door de bronnen en voorwaarden bij de deelnemer en zijn of haar omgeving in kaart te brengen.

Eerder heeft er ook een vragenlijst in het stelsel bestaan, dat deels geïnspireerd was door het model van Positieve Gezondheid van Machteld Huber. Bij de huidige doorontwikkeling van Mezzedo zijn een aantal factoren van dat model opgenomen. Onder andere is er extra aandacht voor factoren als locus of control, motivatie, perseverantie, relevantie, self-directedness, self-efficacy en goal-setting. Deze factoren zijn van belang voor het ervaren van eigen regie en autonomie. Ook gebruiken we bij Mezzedo hetzelfde subjectieve perspectief op gezondheid vanuit een multidimensionaal en multifactoriaal model.

De deelnemer kan met Mezzedo dus zelf actief doelen stellen, voortgang van het effect bijhouden en zo nodig doelen aanpassen. Doordat de eigen Mezzedo enkel voor de individuele deelnemer relevant is (bijvoorbeeld de scores worden niet vergeleken met anderen), realiseert dit stelsel de oorspronkelijke ambitie, nl. zelfregie en zelfmonitoring vanuit ervaringsdeskundig perspectief.

Visie vernieuwde RMG

Het vernieuwde RMG wil de kwaliteit en het effect van de zorg, de begeleiding, de maatschappelijke opvang, het welzijn en de dagbesteding meten met instrumenten, die voldoende ruimte bieden aan het subjectieve aspect van herstel en empowerment. De drie, nieuwe bestuurders van RMG, Sjaak Boon, Maarten Muis en David Hidajattoellah hebben in eerdere projecten daar brede ervaring mee opgedaan.

De basis voor de doorontwikkeling van RMG is het ervaringsdeskundig perspectief, inzetten op zelfmonitoring én methodologisch verantwoord gebruik van zelfscores als wel de expertise op het gebied van meten en onderzoeken in het algemeen.

Eerste ontwerp

In het eerste ontwerp is de oorspronkelijke opbouw van gehanteerd. In het eerder genoemde artikel van Hassink et.al (2019) werd het als volgt gepresenteerd:

“ De vragen gaan over de volgende onderwerpen:

- 1) De doelen (behoeften en motieven) van de deelnemers die relevant zijn m.b.t. de boerderij*
  - 2) Mate van zelfredzaamheid op verschillende levensdomeinen (alleen bij volwassenen met een psychische hulpvraag)*
  - 3) De tevredenheid met betrekking tot vijf thema's:*
    - a. Het aanbod van de boerderij*
    - b. De rol die de deelnemer zelf kan hebben op de boerderij*
    - c. De samenwerking met de begeleiding op de boerderij*
    - d. De contacten met andere deelnemers op de boerderij*
    - e. De maatschappelijke participatie van de deelnemers*
  - 4) De resultaten die deelnemers behalen op hun eigen doelen, behoeften en motieven*
  - 5) Eventuele wensen van de deelnemers richting de boerderij”*
- (Hassink et al. 2019, pag. 54)*

Met dit ontwerp zijn we aan de slag gegaan om de meetdoelen opnieuw te formuleren. Meetdoelen zijn wat we met de vragen willen meten. Bij de start van de deelname willen we bijvoorbeeld de stand van het subjectief welbevinden op dát moment weten. Na een jaar vragen we of de deelnemer daar verandering in ervaart. Dit navragen doen we dan in méér detail. Ook de mate aan tevredenheid over begeleiding en vele andere aspecten worden op deze manier uitgevraagd. We maakten gebruik, zoals dat in het onderzoeksveld heet: van een multidimensionaal multifactorieel pre post design en exit meting.

Vanuit deze meetdoelen is Vanzelfsprekend opgebouwd. Daarbij hebben we alle bestaande items naast de kernwaarden gelegd welke door FLZ zijn ontwikkeld. Er was veel overlap, maar vooral de zorgboerderij als groene en gezonde omgeving, leidde tot nieuwe items. Daarnaast hebben we items toegevoegd over wonen en logeren op de zorgboerderij toe, die op basis van eerder genoemd onderzoek door RMG zijn geformuleerd.

Ecologische validiteit

De keuze voor een compleet herontwerp zorgde dat de deadline van de update een half jaar verschoven moest worden. Oorspronkelijk zou in mei 2020 een taalkundig aangepaste versie in gebruik worden genomen. Aangezien het meetjaar voor de rapportages loopt van november tot oktober was het logisch om in november 2020 online te gaan met de update.

Het bepalen van de ecologische validiteit was onderdeel van de doorontwikkeling. Voorafgaande aan het meten van de ecologische validiteit in augustus 2020, is er een nieuw ontwerp van de vragenlijst gemaakt. Voor het bepalen van de ecologische validiteit zijn de aanpassingen aan deelnemers voorgelegd.

Sjaak Boon heeft bij Kwekerij Osdorp een focusgroep begeleid, waarbij in gesprek met aantal deelnemers het herontwerp is besproken en getest. Verder is het herontwerp op drie andere zorgboerderijen online door deelnemers getest en is een vragenlijst over het testen beantwoord. De resultaten van het testen zijn verwerkt in verdere aanpassingen van de vragenlijsten.

Discussie standaardvragen Jeugdzorg

Een keuze die ook richtinggevend was bij herontwerp, werd ingegeven doordat in enkele regio's (Amsterdam e.o. en West-Brabant-West) er pogingen werden gedaan om zorgboeren te betrekken bij projecten voor standaardisering van meting van effect- en tevredenheid in de Jeugdzorg. In Amsterdam e.o. wordt de CEM+ methodiek gepromoot. Eerder is aangetoond dat Vanzelfsprekend bijna geheel qua meetdoelen en items overlap vertoond met CEM+. Slechts de vraagstelling en de opbouw verschilt.

In een gesprek met de organisatoren van een pilotproject in West-Brabant-West werd duidelijk dat in de Jeugdzorg er drie standaardvragen gewenst zijn. Deze gaan over outcome-indicatoren: uitval, doelrealisatie en afname van de problematiek. De andere eis: klanttevredenheid wordt voldoende in andere domeinen bevraagd. Deze drie vragen zoals in Jeugdzorg gewenst zijn letterlijk overgenomen in de update.

Keuze taal en lightversie

Wat betreft de taal is er gekozen zo systematisch mogelijk vanuit het 'ik'-perspectief te formuleren. Ook is er in de testfase goed gecontroleerd op dubbele betekenissen of onduidelijke dubbele ontkenningen.

We hebben ook een keuze gemaakt voor **lightversie** voor kinderen onder de 13 jaar en voor mensen met een cognitieve beperking. Deze vragenlijst met 14 vragen is zo geformuleerd dat er vanuit mag worden gegaan, dat iedereen in staat is het te beantwoorden. Zo nodig met begeleiding van ouder, partner of naasten.

We hebben gekozen voor een lightversie omdat we het mogelijk maken dat iedere deelnemer op een zorgboerderij deel kan nemen. De grens tussen light en **compleet** is getrokken op basis of het meetdoel te begrijpen en beantwoorden is door een kind of iemand met cognitieve beperking.

Uitleg meetdoelen

In **figuur 1** (pagina 7) is een overzicht van het ontwerp van Vanzelfsprekend in de update. Er zijn drie soorten vragenlijsten:

1. een **intake**lijst die afgenomen wordt bij start deelname, zogenaamde 'nul-meting';
2. een **evaluatie**lijst die jaarlijks wordt herhaald;
3. een **vertrek**lijst, die afgenomen wordt als de deelnemer stopt.

De **beoordelingsschalen** die we gebruiken zijn:

- een *meerkeuzevraag met open veld*
- een *vijfpuntschaal van 5 smileys (die staan voor eens/oneens slaand op de stelling)*
- een *vierpuntschaal bij gestandaardiseerde vragen voor Jeugdzorg*
- een *tienpuntschaal (rapportcijfer)*
- open velden voor toelichten en opmerkingen.*

De **intake** is onderverdeeld in vier domeinen: (1) 'keuze voor boerderij (reden)', (2) 'persoonlijke doelen', (3) 'huidig welbevinden' en (4) 'verwachtingen'. De redenen van deelname kan met een meerkeuzevraag worden bevraagd, er zijn dus meerdere antwoorden mogelijk. Staat de reden er niet tussen dan kan dat bij een open veld worden ingevuld. Vervolgens zijn er vier items waarin

deelnemer kan aangeven in hoeverre hij of zij het eens met een stelling over fysiek doel, psychisch doel, sociaal doel en doel leren.

Daarna volgt het domein waarin we vragen of de deelnemer zich *gezond voelt* (lichtversie) of bij complete lijst nog verdere vragen *hoe de situatie van deelnemer nu is*. Dit is de kern van de nulmeting: in de evaluatie volgen items die navragen of op deze onderdelen verbetering heeft plaats gevonden. Als laatste is er het domein van de *verwachtingen*: hier kan de deelnemer nog meegeven aan zorgboerderij wat zijn of haar verwachtingen zijn wat betreft de deelname.

De **evaluatie** is onderverdeeld in 7 domeinen: (1) 'soort activiteiten', (2) 'mening voorzieningen', (3) 'ervaringen', (4) 'begeleiders', (5) 'effect', (6) 'omgeving' en (7) 'tevredenheid'. Woont de deelnemer op de zorgboerderij dan krijgt hij of zij ook de woonvragen voorgeschoteld. Valt de deelnemer onder Jeugdzorg, jonger dan 18 jaar, dan krijgt hij of zij ook de drie Jeugdzorgvragen voorgeschoteld.

We bespreken nu eerst de items voor de lichtversie (de groene items), daarna de items van de complete vragenlijst (de blauwe items)

Items in de lichtversie evaluatie

De evaluatie-vragenlijst start met een meerkeuzevraag over gedane activiteiten en een open veld voor de ontbrekende activiteit in de lijst. Daarna volgt de mogelijkheid om aan te geven in hoeverre de deelnemer het eens is met de stelling dat de activiteiten leuk zijn. In het domein ervaringen zijn twee items: vraag 'Ik maak het gezellig' over het eigen functioneren en de sfeer en vraag of de anderen deelnemers aardig zijn. Daarna volgen twee vragen over de begeleiders: (1) *of ze aardig zijn* en (2) *of deelnemer kan zeggen wat hij of zij denkt en voelt (inspraak)*. Er zijn in de lichtversie vier items die het effect navragen: (1) *op fysiek vlak*, (2) *op psychisch vlak*, (3) *op sociaal vlak* en (4) *op leren*. Het zesde domein bevat twee vragen over de invloed van de zorgboerderij als specifieke *groene en gezonde omgeving*: effect van het buiten zijn en het contact met dieren. In de lichtversie zijn twee mogelijkheden om een cijfer te geven: (1) *hoe tevreden de deelnemer is over activiteiten* en (2) *begeleiders*. De vragenlijst wordt afgesloten met *twee open velden*: om opmerking te maken en om een verbetering voor te stellen (de donkergele items S1 en S2).

Wonen in lichtversie

Verblijft de deelnemer die tot de doelgroep van de lichtversie behoort (jonger dan 13 of cognitief beperkt) op de zorgboerderij dan zijn er nog vijf extra items: (1) *ervaren hygiëne woning*, (2) *ervaren huisregels*, (3) *zich thuis voelen*, (4) *tevredenheid eten* en (5) *tevredenheid woning*.

Jeugdzorgvragen

Is de respondent jonger dan 18 jaar dan vult hij of zij de vragen in over of de *deelname nuttig was*, er *na deelname minder hulp nodig is* en of de *doelen van deelname behaald zijn*. Dit zijn standaardvragen die volgens financiers van Jeugdzorg beantwoord moeten worden om te vergelijken in het werkveld. In het volgende figuur zijn deze aangegeven als J1, J2 en J3.

Meetdoelen vragenlijsten zorgboerderij UPDATE 2020

Keuze voor boerderij (reden)

1 Redenen keuze

Intake

Persoonlijke doelen

2 Fysiek doel

3 Psychisch doel

4 Sociaal doel

5 Doel leren

Huidig welbevinden

6 Gezond voelen

7 Controle over eigen leven

8 Vertrouwen in de toekomst

9 Veilig voelen

10 Omgang met anderen

Verwachtingen

11 Verwachtingen

S1 open veld opmerking

Soort activiteiten

1 Gedane activiteiten

Evaluatie

Mening voorzieningen

2 Leuke activiteiten

Ervaringen

3 Sfeer (eigen functioneren)

4 Anderen zijn aardig (onderling)

Begeleiders

5 Begeleiders zijn aardig (relatie)

6 Inspraak

Effect

7 Fysiek effect

8 Psychisch effect

9 Sociaal effect

10 Effect leren

11 Nut deelname

12 minder hulp nodig

13 doelen behaald

Omgeving

11 Effect van het buiten zijn

12 Effect van contact met dieren

Tevredenheid

13 Tevredenheid activiteiten

14 Tevredenheid begeleiders

W1 ervaren hygiëne woning

W2 huisregels

W3 thuis voelen

28 Omgeving reageert positiever

29 Effect in contact met familie

30 Effect doelgerichtheid

31 Effect zelfreflectie

32 Effect motivatie

33 Effect medewerker voelen

34 Effect meer kansen maatsch.

35 Leren samenwerken (onderling)

36 Open veld 'andere' leereffect

37 Effect van natuur

W4 tevredenheid over eten

W5 tevredenheid over woning

15 Variëteit activiteiten

16 Voldoende pauzes

17 Programma is duidelijk

18 Arbeidsethos (eigen functioneren)

19 Contact met anderen

20 Veiligheid onderling

21 Leren van anderen

22 Tevredenheid contact (onderling)

23 Serieus genomen worden (begl.)

24 Veiligheid bij begeleiders

25 Beschikbaarheid begeleiders

26 Afspraken nakomen begel.

27 Open veld opmerking begel.

38 Tevredenheid van vervoer

S1 open veld opmerking

S2 open veld verbetering

W6 veilige buurt

W7 activiteiten in buurt

Vertrek

Legenda

Light

Compleet

Slotvragen

wonen

Standaard jeugdzorg

Reden vertrek

1 Redenen vertrek

Effect

2 Doelen behaald

3 Ervaren nut

4 Minder hulp nodig

Tevredenheid

5 Tevredenheid activiteiten

6 Tevredenheid begeleiders

7 tevredenheid contact onderling

S1 open veld opmerking

De complete evaluatielijst

De **complete** evaluatievragenlijst heeft bij domein *'mening over voorzieningen'* nog drie items extra: (1) *wat vindt de deelnemer van de afwisseling van activiteiten*, (2) *zijn er voldoende pauzes* en (3) *is het programma duidelijk*. Bij het domein *'ervaringen'* zijn er vijf items meer: (1) of de deelnemer zijn of haar werk af maakt (*'arbeidsethos'*), (2) het *contact* met andere deelnemers, (3) of de deelnemers *veiligheid ervaren onderling* en (4) of de deelnemer ook *van andere deelnemers leert* en (5) een item met een mogelijkheid *rapportcijfer* te geven aan *contact met andere deelnemers*. Over de begeleiders zijn er in de complete vragenlijst ook vijf meer items dan bij lightversie. Deze vragen gaan over (1) het luisteren van de begeleiders naar wat deelnemer aangeeft (*'serieus nemen'*), (2) of de deelnemer zich *veilig voelt* bij de begeleiders, (3) zijn de begeleiders er als nodig (*'beschikbaarheid'*) en (4) of de begeleiders de *afspraken nakomen* en (5) er is de mogelijkheid om een opmerking over begeleiders te maken in een *open veld*.

In de complete vragenlijst stellen we naast de vier domeinen uit de lightversie, nog vragen over effect op acht gebieden: (1) *'omgeving reageert positiever'*, (2) *'contact met familie'*, (3) *'doelgerichtheid'*, (4) *'zelfreflectie'*, (5) *'motivatie'*, (6) *'zich een medewerker voelen'*, (7) *'kansen hebben in de maatschappij'* en (8) *'leren samenwerken'*. Met de antwoorden vragen we dus na of de deelnemer een verbetering op deze gebieden heeft ervaren. We eindigen dit domein met de mogelijkheid nog andere ervaren effecten van deelname aan de zorgboerderij aan te geven in een open veld.

Bij het domein *'invloed van omgeving'*, vragen we in de complete evaluatie één item meer ten opzicht van de lightversie: nl. *'effect van natuur'*. Bij domein *'tevredenheid'* kan deelnemer nog een rapportcijfer geven over *vervoer* naar de zorgboerderij. De complete evaluatievragenlijst wordt eveneens afgesloten met *twee open velden*: (1) om opmerking te maken en (2) om een verbetering voor te stellen (de donkergele items S1 en S2).

Wonen in de complete vragenlijst evaluatie

Naast de vijf vragen over wonen uit de lightversie, zijn bij de complete versie nog de drie volgende items toegevoegd. Dit betreft bij domein *'mening voorzieningen'* vragen over of de buurt als veilig ervaren wordt (*'veilige buurt'*), of er voldoende in de buurt aan activiteiten te doen *is* (*'activiteiten in de buurt'*). Bij domein *'begeleiders'* is nog de vraag toegevoegd: *'Ik bepaal wie er op mijn kamer komt'* welke wat specifiek ingaat op de ervaren *privacy*.

De vertrek-vragenlijst

De **vertrek**-vragenlijst bestaat uit acht items. Het begint met een meerkeuze vraag over *de redenen voor vertrek*, met natuurlijk ook hier een open veld om een reden in te vullen die niet in de vragenlijst is opgenomen. Bij het domein *'effect'* stellen we de drie vragen die eerder als Jeugdzorgvragen (J1, J2, en J3) zijn gesteld: of de *deelname nuttig was*, *er na deelname minder hulp nodig is* en of de *doelen van deelname behaald zijn*. Deze zien we op dit punt als relevant voor iedereen. In het domein *'tevredenheid'* kan de deelnemer : een rapportcijfer geven op drie items: (1) *activiteiten*, (2) *begeleiders* en (3) *contact onderling*. De vragenlijst sluit af met een *open veld* voor het maken van een opmerking.

We hebben gekozen de vertrek-vragenlijst kort te houden. We beseffen dat deze keuze consequenties heeft voor de informatie die we ophalen. Maar sinds het actief zijn zien we zeer laag gebruik van deze vragenlijst bij vertrek van de deelnemer. Door het zo gebruikersvriendelijk mogelijk

te maken, denken we dat vertrekkende deelnemers zo min mogelijk drempels ervaren bij het invullen van een vragenlijst.

Doelgroepen en gebruik

Door het onderverdelen in een lightversie, een complete versie en specifieke vragen voor wonen en Jeugdzorg zijn er verschillende versies.

Op basis van de ingevulde geboortedatum van de deelnemer plaatst het systeem deze in een van de vier doelgroepen: (1) kinderen (0 -12 jaar), (2) jongeren (13-18 jaar), (3) volwassenen (19-67 jaar) en (4) ouderen (68-125 jaar).

Daarna komt er een verplichte aanvink-knop met of de deelnemer een cognitieve beperking heeft of niet. Bij ja kent het systeem de deelnemer de lightversie toe als deze ouder is dan 12 jaar.

Er volgt dan, na de leeftijdsdoelgroep, een aantal opties voor woonsituatie van deelnemer aan te geven. Vinkt de zorgboer 'op een boerderij', dan voegt het systeem de woonvragen vanzelf toe aan de vragenlijst die klaar gezet wordt.

Met deze indeling in doelgroepen op basis leeftijd, wonen en cognitieve beperking heeft de intake-lijst twee versies, de evaluatievragenlijst acht verschillende versies en de vertrekvragenlijst is voor alle doelgroepen gelijk.

Bij de update is het online systeem ook verbeterd. Naast duidelijkere smileys en enkel één hoofdvraag per scherm, is ook de toegang tot de juiste vragenlijst zoveel mogelijk geautomatiseerd.

Eerder was al een langer gewenste verbetering doorgevoerd technisch: nl. de vragenlijsten zijn nu direct vanaf de verzonden link te bereiken en zonder inlog in te vullen. Het verwijderen van de verplichtte inlog zorgt er ook voor dat de vragenlijsten eenvoudig via bijvoorbeeld WhatsApp te versturen zijn en ook direct op de mobiele telefoon in te vullen.

Mogelijkheid data-analyse en rapportage

Het online systeem levert elk jaar in november een basisrapportage af aan de zorgboerderij en de federaties over de resultaten van het afgelopen jaar. Naast deze basisrapportage is er de mogelijkheid dat de onderzoekers van RMG, tegen meerprijs, een aanvullende rapportage maken door een bepaald thema met de data verder uit te diepen. In 2018 was dat het perspectief van de naastbetrokkenen, in 2019 de jeugd en dit jaar, 2020, de kwaliteit van de begeleiding.

De update heeft de onderlinge relaties tussen de items een betere systematiek gegeven, waardoor er een diepgaandere analyse te maken is. Hierdoor is er beter te sturen op beleid en gewenst effect op een zorgboerderij. De systematische indeling van de items in de verschillende versies maakt dat de verschillende domeinen wat betreft motief en resultaat nog beter kunnen worden geanalyseerd.

Daarnaast kan verdiepend onderzoek worden gedaan naar mogelijke redenen waarom bepaalde patronen optreden bij longitudinale metingen of metingen binnen een bepaald item uitgaande van verschillende doelgroepen. Hierdoor kunnen zorgboerderijen beter sturen op de verbetering van de kwaliteit van bijv. de begeleiding of het sturen op doelen van de deelnemers. Bovendien hebben zorgboerderijen meer inzicht in mogelijke signaleringen van afgenomen kwaliteit en waardoor dit wordt veroorzaakt.

Slotwoord en vervolgstappen

Met het actief worden van het resultaat van deze doorontwikkeling op 16 november 2020, hebben we gezamenlijk een belangrijke stap voorwaarts gezet met Vanzelfsprekend. Het komende jaar zal duidelijk worden of het gebruikersvriendelijk maken én aan een aantal extra voorwaarden (Jeugdzorg en Wonen) voldoen, de gewenste stijging in respondenten en gebruikers zal realiseren.

Gedurende 2021 zal RMG niet alleen de update verder begeleiden, maar zal ook de Mezzedo verder ontwikkeld en getest worden.

RMG gaat er vanuit dat met de betere systematiek er na een jaar ook meer met de resultaten is te doen qua analyse. Deze analyse kan daarbij ook weer een basis zijn voor ontwikkeling van beleid ter verbetering van effect en tevredenheid op zorgboerderijen.

In het kwaliteitscyclus van de zorglandbouw hebben we met het nieuwe Vanzelfsprekend een instrument dat vanuit de sector zelf ontwikkeld is. Daar zijn we trots op.

RMG dankt iedereen die betrokken is, de projectgroep-leden, zorgboeren die meededen aan onderzoek CEM+ en Wonen, ,maar vooral ook de deelnemer en naastbetrokkenen die de moeite namen de eerste ontwerpen te testen.

Genoemde organisaties en instrumenten:

Vanzelfsprekend	https://vanzelfsprekend.landmerc.nl/
Landmerc+	https://landmerc.nl/
RMG Stichting Resultaatmeetgroep	http://resultaatmeetgroep.nl
Stichting Landzijde	https://www.landzijde.nl/
SZZ, Samenwerkende Zorgboeren Zuid	https://www.zorgboerenzuid.nl/
ZBZH, Zorgboeren Zuid-Holland	https://www.zorgboerenzuidholland.nl/
FLZ Federatie Landbouw en Zorg	https://zorgboeren.nl/

Genoemde bronnen:

Hassink, Bergsma en Haaster van, 2019, Journal of Social Intervention: Theory and Practice, Volume 28, Issue 4: pag 48-66

*RMG, 2019, Kwaliteitsmeting bij opvang jeugd: een kwestie van de juiste vragen stellen
Een onderzoek tussen de vragenlijsten CEM+ en Vanzelfsprekend naar de
overeenkomsten voor kwaliteitsmeting bij opvang en begeleiding van jeugd*

RMG, 2020, Onderzoek woonfunctie zorgboerderij door middel van Vanzelfsprekend